

**KIMYO DARSLARIDA TEST TUZISH VA TEST YORDAMIDA
BILIMLARNI NAZORAT QILISH**

Bazarbayeva Laylo Gulmirza qizi

laylobazarbayeva134@gmail.com

Ajiniyoz Nomidagi Nukus Davlat Pedagogika Instituti

Annotatsiya; Ushbu tezisda kimyo darslarida test tuzish va test yordamida talabalar bilimlarini nazorat qilish jarayoni tahlil etiladi. Tezisda testlarni tuzish metodikasi, turli xil test turlari, ularning afzalliklari va kamchiliklari, shuningdek, testlar yordamida ta'lim sifatini oshirish yo'llari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar; Kimyo, test tuzish, bilimlarni nazorat qilish, ta'lim jarayoni, test turlari, baholash metodikasi, interaktiv o'qitish.

Kimyo darslari ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega. Talabalar kimyoviy jarayonlar, reaksiyalar va xossalr haqida bilim olishadi. Ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish uchun o'qituvchilar talabalarning bilimlarini nazorat qilishlari zarur. Testlar bu jarayonda muhim vosita hisoblanadi. Testlar yordamida o'qituvchilar talabalarning o'zlashtirish darajasini aniqlash, qiyinchiliklarni belgilash va ta'lim jarayonini takomillashtirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Testlar, shuningdek, o'qituvchilarga talabalar o'rtasidagi farqlarni aniqlash, qaysi mavzularni yaxshiroq o'zlashtirishayotganini va qaysi mavzularda qiyinchiliklarga duch kelayotganini belgilash imkoniyatini taqdim etadi, bu esa ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi.

Testlar talabalarning bilim va ko'nikmalarini baholash uchun mo'ljallangan savollardan iborat to'plamdir. Ular o'qituvchilarga talabalar bilimlarini nazorat qilish, tahlil qilish va baholashda yordam beradi. Testlar yordamida o'qituvchilar talabalar o'rtasidagi farqlarni aniqlash, qaysi mavzularni yaxshiroq o'zlashtirishayotganini va qaysi mavzularda qiyinchiliklarga duch kelayotganini belgilash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Testlar, shuningdek, ta'lim jarayonining sifatini oshirishda muhim rol

o`ynaydi, chunki ular talabalarni o`z bilimlarini mustahkamlashga undaydi va o`z-o`zini baholash imkoniyatini beradi. Testlar o`qituvchilarga o`z darslarini takomillashtirish va talabalar uchun qo`shimcha materiallar taqdim etish imkoniyatini beradi, bu esa ta'lim jarayoni samaradorligini yanada oshiradi.[1]

✚ Testlar turli ko`rinishlarda bo`lishi mumkin. Ularning har biri o`ziga xos xususiyatlarga ega va turli maqsadlarda qo`llaniladi. Yopiq testlar talabalar savollarga berilgan variantlardan to`g'ri javobni tanlashlari kerak. Misol uchun, kimyoviy formulalar yoki qonunlar haqida savollar berilishi mumkin. Ochiq testlar esa talabalar savollarga o`z javoblarini yozadilar, bu usul talabalar fikrini ifoda etish va chuqurroq bilimlarni aniqlash imkoniyatini beradi. Maqsadli testlar talabalarning ma'lum bir mavzuda qobiliyatini baholash uchun mo`ljallangan, masalan, kimyo darsida kimyoviy reaksiyalarni tushunish darajasi. Diagnostik testlar esa talabalar bilimlaridagi kamchiliklarni aniqlash uchun ishlatiladi, bu testlar o`qituvchilarga o`z darslarini takomillashtirish va talabalarni qo`llab-quvvatlash imkoniyatini beradi, bu esa ta'lim jarayonining sifatini oshirishda muhimdir.[2]

Testlarni to`g'ri tuzish bilimlarni baholash jarayonining muhim qismidir. O`qituvchilar testlarni tayyorlashda bir nechta muhim jihatlarni inobatga olishlari kerak. Test tuzish jarayonida avvalo, testning maqsadini belgilash muhimdir. Bu, talabalar qaysi bilim va ko`nikmalarini baholashni xohlayotganini aniqlashga yordam beradi. Savollarni tayyorlashda ularning murakkabligini va qiyinligini inobatga olish kerak. Savollar talabalarni qiziqtirishi va ularning bilimlarini to`g'ri baholashi lozim. Har bir savol uchun 3-4 variant tayyorlash mumkin, bu esa talabalar uchun qiziqarli va foydali bo`ladi. Test natijalarini baholash mezonlarini aniqlash muhimdir, o`qituvchilar bal to`plash tizimini belgilab, talabalar natijalarini baholashlari kerak.

Tayyorlangan testlarni sinovdan o`tkazish talabalar uchun muhimdir, sinov jarayonida talabalar testlarni qanday qabul qilishlarini va qiyinchiliklarga duch kelishlarini ko`rish mumkin, bu esa testlarni takomillashtirishga yordam beradi.

✚ Testlar ta'lim jarayonida bir qancha afzalliklarga ega, ammo ularning kamchiliklari ham mavjud. Testlar talabalar bilimlarini tez va samarali baholash imkonini beradi, o`qituvchilar test natijalarini tezda ko`rish va tahlil qilishlari mumkin.

Testlarda berilgan javoblar asosida baholash amalga oshiriladi, bu esa ob'ektivlikni ta'minlaydi. O'qituvchilar baholashda shaxsiy fikrlarini kiritish imkoniyatiga ega emaslar, bu esa ta'lim jarayonida adolatli baholashni ta'minlaydi. Testlar yordamida talabalar o'zlashtirish darajasini aniqlash imkoniyatiga ega bo'lishadi, bu o'qituvchilar uchun qaysi mavzularda qiyinchiliklar borligini belgilashda yordam beradi. Biroq, ba'zi talabalar testlarda passiv ishtirok etishlari mumkin, ular faqat javoblarni tanlash bilan cheklanadilar, bu esa chuqurroq o'rganishni kamaytirishi mumkin. Shuningdek, testlarda faqat muayyan mavzularni qamrab olish mumkin, ba'zi hollarda talabalar ko'p narsalarni bilmaysizlar, lekin testlarda bu bilimlar ko'rsatilmagan bo'lishi mumkin. Testlar talabalar uchun stress manbai bo'lishi mumkin, shuning uchun o'qituvchilar talabalarni testlarga tayyorlashda qulay muhit yaratishlari muhimdir.[3]

Testlar ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. O'qituvchilar testlardan foydalanib, talabalar bilimlarini nazorat qilishlari, darslarni takomillashtirishlari va o'z faoliyatlarini baholashlari mumkin. Talabalar testlar yordamida o'z bilimlarini baholash imkoniyatiga ega bo'lishadi, bu jarayon talabalarni o'z bilimlariga nisbatan yanada mas'uliyatli bo'lishga undaydi. O'z-o'zini baholash jarayoni talabalarni o'z bilimlarini mustahkamlashga rag'batlantiradi. O'qituvchilar test natijalarini tahlil qilish orqali talabalar o'rtasidagi farqlarni aniqlashlari mumkin, bu jarayon o'qituvchilarga darslarni takomillashtirish va talabalar uchun qo'shimcha yordam ko'rsatish imkoniyatini beradi. Testlar yordamida o'qituvchilar darslarni takomillashtirish imkoniyatiga ega bo'lishadi, talabalar qaysi mavzularda qiyinchiliklarga duch kelayotganini bilish orqali o'qituvchilar o'z darslarini yanada samarali o'tkazishlari mumkin.[4]

Testlarni kimyo darslarida qo'llash o'qituvchilarga va talabalar uchun ko'plab foydali imkoniyatlarni taqdim etadi. O'qituvchilar testlarni an'anaviy baholash usullariga qo'shimcha sifatida qo'llashlari mumkin, bu jarayon darslarda talabalar ishtirokini oshirishga yordam beradi. Testlar interaktiv o'qitish jarayonini rag'batlantiradi, talabalar testlar yordamida o'z bilimlarini baholash imkoniyatiga ega bo'lishadi, bu esa ularning qiziqishini oshiradi. Interaktiv testlar talabalarni faol ishtirok etishga undaydi va ularning o'zaro munosabatlarini rivojlantiradi.

O`qituvchilar testlar yordamida talabalar uchun qo`shimcha resurslar yaratishlari mumkin, masalan, o`qituvchilar test natijalariga asoslanib, talabalar uchun qo`shimcha materiallar va resurslar taqdim etishlari mumkin, bu jarayon talabalarni o`z bilimlarini yanada chuqurlashtirishga undaydi.[5]

O`qituvchilar testlarni tayyorlash jarayonida talabalar ehtiyojlari va qiziqishlarini inobatga olishlari muhimdir. Bu jarayonda o`qituvchilar talabalar bilan muloqot qilib, ularning fikrlarini tinglashlari kerak, bu esa darslarning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Testlar yordamida talabalar o`z bilimlarini baholash imkoniyatiga ega bo`lishadi, bu esa ularning o`z-o`zini nazorat qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Ta'lim jarayonida testlarni qo`llash orqali talabalarni o`z bilimlarini yanada chuqurroq o`zlashtirishga undash va ularning qiziqishini oshirish mumkin. Bunda o`qituvchilar innovatsion yondashuvlar va zamonaviy texnologiyalarni qo`llash orqali darslarni yanada qiziqarli va samarali o`tkazishlari mumkin, bu esa talabalar uchun ta'lim jarayonini yanada qiziqarli qiladi.

Kimyo darslarida testlarni tuzish va test yordamida talabalar bilimlarini nazorat qilish jarayoni ta'lim tizimida muhim o`rin tutadi. Testlar talabalar bilimlarini baholashda, o`qituvchilarga darslarni takomillashtirishda va talabalar o`rtasidagi farqlarni aniqlashda yordam beradi. Testlarni to`g`ri tuzish va ularni samarali qo`llash ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o`ynaydi, kelajakda testlar yordamida ta'lim jarayonini yanada takomillashtirish uchun innovatsion yondashuvlar va zamonaviy texnologiyalarni qo`llash zarur. Testlar yordamida o`qituvchilar talabalar bilimlarini nazorat qilish, darslarni takomillashtirish va o`z faoliyatlarini baholash imkoniyatiga ega bo`lishlari mumkin, bu esa ta'lim jarayonining sifatini oshirishda muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdurazzoqov, S. (2020). «O`zbekiston ta'lim tizimining zamonaviy muammolari». Toshkent: O`zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
2. Qodirov, O. (2018). «Talabalar uchun innovatsion ta'lim metodlari». Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
3. Xamidov, M. (2019). «O`zbek tilida ta'lim: nazariy va amaliy asoslar». Toshkent: Fan va Texnologiya.

4. Ismoilova, D. (2021). «Kreativ fikrlash va ta'lim jarayoni». Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
5. Karimov, R. (2022). «Fakultativ kurslar: nazariy va amaliy jihatlari». Toshkent: O`zbekiston Milliy Universiteti.